

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO. 17 (3569) ●

● ПЯТНІЦА, 11 МАЯ, 2018

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Шчырыя сустрэчы
Стар 2

Дзень пад знакам спагады
Стар 2

Цікава і карысна ведаць
У Мінску выйшла першая ў Беларусі навукова-папулярная кніга пра інвазіўныя расліны **Стар 4**

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

Волат з Палесся

Пра героя-партызана Васіля Каржа цяпер ведаюць не толькі ў Беларусі, але і ў расійскім Растове-на-Доне

У энцыклапедыях пішуць пра яго: “Корж Васіль Захаравіч — камандзір Пінскага партызанскага злучэння, член Пінскага падпольнага абкама партыі, генерал-маёр. Нарадзіўся 1(13) студзеня 1899 года ў вёсцы Хорастава (цяпер аграгарадок у Салігорскім раёне) Мінскай вобласці Беларусі. З сям’і селяніна. Беларус”. Ад сябе дадам: гэта чалавек-легенда, стваральнік першага партызанскага атрада ў Беларусі ў Вялікую Айчынную вайну. Прычым “з шасцідзесяці чалавек атрад Каржа да канцы 1942-га перарос у злучэнне, у якое ўваходзіла 7 атрадаў, у іх было больш за 2000 байцоў, а да 1944-га — каля 15000”. І яшчэ: “Галоўная заслуга Васіля Каржа была не толькі ў тым, што ён стварыў баяздольнае, эфектыўнае партызанскае злучэнне. Яго мудры падыход, вялікі досвед і практычныя дзеянні сталі рэальнай “палявой акадэміяй” для цэлай пляяды партызанскіх кіраўнікоў”.

Колькі сябе памятаю з ранняга дзяцінства, я, пра сябе, ганарыўся, што ведаў, бачыў на уласныя вочы, дый нават чуў голас чалавека, якога можна б назваць Волатам зямлі Беларускай.

А Васіль Захаравіч пры ўсіх ягоных заслугах заставаўся вельмі простым у стасунках з людзьмі. Як звычайны вясковец. А яму ж лёсам столькі ўсяго было дадзена: і болю, і славы... Больш падрабязна пра тое чытайце ў інтэрнэце: <http://peramoga.belta.by/ru/leader?id=272626> Цікавы таксама артыкул “Правдоруб Корж” <https://www.sb.by/articles/pravdorub-korz.html?page=user&%3Bid=> На прыкладзе жыцця Героя Савецкага Саюза можна рабіць выснову, што волатамі не нараджаюцца — імі становяцца, мацуючы сіл, беручы на свае плечы вялікую адказнасць за сваю зямлю, свой народ, сваю Бацькаўшчыну.

Неяк, з гадамі, я адчуў: прыходзіць і мая пара, каб не толькі як мастаку, але й грамадзяніну, земляку дакрануцца струной беларускай душы да вобразу чалавека-легенды, якога не стала ў 1967-м. Цяпер па ўзросце я нават старэйшы за яго, з сівізнаю ў галаве ды барадзе. Магу сабе дазволіць пісаць вобраз Васіля Каржа, калі ўпэўніўся: жыццёвы досвед, адшліфаванае ў працы майстэрства дапамогуць мне належным чынам ускласці даніну

Уладзімір Банцэвіч. “Легенда пра генерала Каржа”. 2018 г.

павагі Волату — з чыстым сумленнем і на тым узроўні мастацкім, якога зямляк-Герой заслугоўвае.

Магчыма, сёння маладым людзям такія Волаты, што ўтрымалі на сваіх плячах Бацькаўшчыну, здабылі Перамогу ў барацьбе з гітлераўскім нацыз-

мам, і не надта ўжо цікавыя. Можна, у юнакоў цяпер іншыя героі, з якіх робяць яны свае жыцці? Ды гэта не адмаўляе каштоўнасці таго подзвігу. І па-ранейшаму жыццё кожнага чалавека мае вялікую вартасць на зямлі.

→ **Стар. 3**

ВЕСТКІ

Дзякуй за мір!

Аліна Немагай

Адаць даніну памяці загінулым салдатам Вялікай Айчыннай вайны ў Аляксандраўскі сад у Маскве прыйшлі ветэраны, палітыкі, дыпламаты, прадстаўнікі беларускай дыяспары

Пра ўрачыстую цырымонію ўскладання вянка ад Пасольства Беларусі ў Маскве да Магілы Невядомага салдата ля Крамлёўскай сцяны напярэдадні паведамлялася і на сайце ФНКА “Беларусы Расіі”: усіх ахвочых запрашалі далучацца. Памятнае мерапрыемства прысвячалася 73-й гадавіне Перамогі. У ім прынялі ўдзел Пасол Беларусі ў Расіі Ігар Петрышэнка, дзяржаакратар Саюзнай дзяржавы Рыгор Рапота, ветэраны Вялікай Айчыннай, прадстаўнікі беларускай дыяспары, дыпламаты. Кветкі былі ўскладзены таксама й да памятных знакаў “Горад-герой Мінск” і “Брэсцкая крэпасць-герой”: на Алеі гарадоў-герояў у Аляксандраўскім садзе.

Узорны аркестр Ганаровай варты Маскоўскага гарнізона выканаў Дзяржаўны гімн Беларусі. Перад удзельнікамі мерапрыемства ўрачыстым маршам прайшла рота 154-га асобнага каменданцкага Праабражэнскага палка.

А ў Дзелавым і культурным комплексе беларускага Пасольства ў Маскве ў той жа дзень, 3 мая, прайшла сустрэча з ветэранамі вайны, адкрылася выстава “У баях за Айчыну” Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

ТВОРЧЫ ПОЧЫРК

Грузінска-беларуская палітра лёсу

Іван Ждановіч

Мастак Леанід Данэлія звяртаецца ў творах, што дэманстраваліся на выставе ў Палацы культуры прафсаюзаў, да свайго брэсцкага дзяцінства і старонак гісторыі горада над Бугам

Прозвішча ягонае — грузінскае, карані ж роду па маці — беларускія. У вёсцы Забалацце, што ў Магілёўскім раёне, праводзіў канікулы ў дзяцінстве мастак Леанід Данэлія. “Там, на чыгунцы Магілёў—Асіповічы, ёсць станцыя Вендрыж: мы з Брэста й прыязджалі туды, наведваючы маміных бацькоў, — згадвае Леанід Пятровіч. — Бабулю Аніссю, дзед Пятра Міхайлавіча Магдалавых я вельмі любіў. А дзед мой, дарэчы, быў цікавы чалавек! Да рэвалюцыі вязджаў на заробкі ў Амерыку, працаваў там шахцёрам. У Імперыялістычную вайну пайшоў у войска — так і вярнуўся ў Еўропу: у складзе экспедыцыйнага корпуса. Быў паранены, яго камісавалі — дзед і

падаўся, праз Швецыю, дадому. Памятаю, падарыў неяк мне цэнтавую манетку з выявай індзейца чаканкі 1909 года... На жаль, яна не збераглася, а ўспаміны пра басаногае маленства маё вясковае, прыгоды на рэчачцы Лахве (неяк там я нават качку пад вадою ўхітрыўся злавіць!), размовы з дзедам Пятром — як жыў па гэты час”.

На заробкі ж падалася ў 1940-м з Забалацця ў Брэст і 18-гадовая дачка Пятра Міхайлавіча Паліна (Пелагея) — услед за старэйшай сястрой Таняй. У 1939-м, нагадаем, горад над Бугам стаў савецкім, і пры заходняй мяжы СССР наладжвалася новае жыццё. Тым часам і будучы бацька мастака, грузін Пётр Данэлія, аказаўся ў прымежным рэгіёне: служыў у войску, а часць яго, пабываўшы на Фінска-савецкай вайне, мела дыслакацыю пад горадам Высокае, бліжэй да Камянца. Калі ж пачалася вайна, давлялося перажыць яму й нямецкі палон, і збегчы з яго дзякуючы дапамозе мужных людзей. Удалося ўраджэнцу Махачкалы схавацца ў акупаваным фашыстамі

Брэсце ды ўключыцца ў падпольную барацьбу з ворагам. Там і пазнаёміліся грузін Пётр з беларускай Палінай, пакахалі адзін аднаго, а пасля вайны ўжо, 27 сакавіка 1946-га, з’явіўся на свет у Брэсце будучы мастак Леанід Данэлія.

Шмат цікавага з гісторыі роду, пра свой шлях у мастацтве раскажаў мне Леанід Пятровіч, калі мы аглядалі ягоную выставу “Рамантычныя летуценні”. Яна праходзіла сёлета ў Калоннай зале мінскага Палацы культуры прафсаюзаў. Што ягоны бацька быў мастаком — я ведаў з 80-х, бо сам працаваў тады ў Брэсце. А Пётр Аляксеевіч быў там галоўным мастаком горада, выбіраўся дэпутатам Брэсцкага гарсавета. Інтэрнэт падказвае: ён жа і адзін з заснавальнікаў, кіраўнікоў Брэсцкай абласной арганізацыі Беларускага саюза мастакоў, узначальваў яе ў 1992-94 гадах. Яшчэ да вайны, у 1938-39 гадах, юнак з Каўказа вучыўся ў Маскоўскім мастацкім вучылішчы памяці 1905 года (цяпер: Маскоўскае акадэмічнае мастацкае вучылішча). Бацька ж яго быў вя-

“Успамін пра дзяцінства”. Фрагмент домом у Махачкале майстрам-шаўцом, а маці — краўчыхай. Ёсць і таямніцы ў лёсах продкаў суразмоўцы: “Мне тое раскавала сваячка наша, бабуля Алена Рыгораўна, ці пані Алена, як называлі яе ў Брэсце, куды яна прыязджала з Краснага Яра, з-пад Царыцына. (Пазней Сталінград, а цяпер Валгаград. — Аўт). А якраз туды, казала, у 1831-м і быў сасланы род Біццоцкіх. → **Стар. 4**

ПАДЗЕЯ

Шчырыя сустрэчы

Удзел у Міжнароднай выставе “СМІ ў Беларусі” стаў традыцыяй для многіх актывістаў з беларускіх суполак замежжа, а таксама з розных этнааб’яднанняў краіны

Кацярына Мядзведская

Журналістка Яўгенія Суворова з газеты “Тюменская область сегодня” ўдзельнічала ў выставе “СМІ ў Беларусі” ў другі раз. У сваім выданні яна — вядучая рубрыкі “Жизнь национальностей”: у расійскай вобласці жывуць прадстаўнікі 150 розных народаў. Добра знаёмая і з мясцовымі беларусамі. Так, артыкулы пра імпрэзы, што ладзіць Цюменская абласная арганізацыя “Аўтаномія Беларусь”, часта з’яўляюцца на старонках газеты. Пасля леташняй камандзіроўкі Яўгенія падрабязна пісала пра мінскую выставу. Асобна — пра паездку ў Маладзечна. Асабліва ўразіў, прызнаецца, мемарыяльны комплекс “Шталаг 342”, які быў узведзены ў памяць пра загінулых у тым канцлагеры вязняў у часы Вялікай Айчыннай. А ўжо ў Цюмені звязалася яна з кіраўніком рэгіянальнага беларускага руху Артурам Алхоекскім. Той павадаміў: цюменцы разам з беларусамі праводзілі пошукі на месцах баёў ды былых лагераў смерці ў Беларусі. Сёлета ў газеце выйшлі анонсы пра мінскую выставу, пра стэнды яе ўдзельнікаў, якіх больш за 400: СМІ Беларусі ды замежжа. Асобная ж увага надаецца стэнду “СМІ дыяспар” Упаўнаважанага па справах рэлігій і нацыянальнасцяў, на якім традыцыйна прадстаўлены выданні беларусаў замежжа і шэрагу нацыянальна-культурных супольнасцяў краіны. “З Мінска ў Цюмень адправіла я артыкулы пра адкрыццё выставы, — расказала мне пазней калега. — Уразіў мультымедычны кантэнт газеты “Светлагорскія навіны”: наводзіш смартфон на фота ў газеце — і пры дапамозе спецыяльнага прылажэння глядзіш фота-ці нават відэарэпартаж з месца падзеі. Прапаную і ў нас такія крэатыўныя “завабілікі” стварыць. Думаю, будзе цікава”.

Дарэчы, згаданую газету з роднага Светлагорска, што на Гомельшчыне, шукала на выставе й старшыня Беларускай суполкі “Сябры” з эстонскай Нарвы Людміла Аннус. Казала, што заўсёды ў курсе

Аляксандр Сасновіч (крайні справа) з супляменнікамі з Латвіі на выставе “СМІ ў Беларусі”

падзей, якія адбываюцца на малой радзіме: чытае навіны на сайце выдання. Пры нагодзе ж абавязкова набывае друкаваную версію. З верным сябрам па жыцці, мужам Віктарам Байкачовым занатоўвалі яны ўсё ўбачанае ды пачутае на выставе. Потым, казалі, інфармацыя будзе на іх старонках у сацсетках, у рэпартажах у мясцовай прэсе. А да таго, як патрапіць на выставу, Людміла й Віктар пабывалі ў Віцебску: дамовіліся аб пражыванні ў інтэрнаце Тэхналагічнага ўніверсітэта групы турыстаў з Нарвы, што прыедуць на “Славянскі базар”. Заказалі білеты на некаторыя канцэрты фестывалю. Пасля ў Доме культуры горада Смалаявічы, што пад Мінскам, пазнаёміліся з артыстамі фальклорнага гурта “Пліса”. І ўжо думаюць: трэба будзе запрасіць новых сяброў да сябе ў Эстонію. На зваротным шляху супляменнікі заедуць у Полацк, Наваполацк, Шаркаўшчыну — складаюць новы турмаршрут для эстонскіх вандроўнікаў.

Падзяліўся радасцю актывіст Беларускай сябрыны Львоўскай вобласці Украіны Юры Газіеў: некалькі месяцаў таму супляменнікі аднавілі выпуск газеты “Весткі з Беларусі”. Выходзіць яна раз на месяц. Пішуць карэспандэнты з суполкі пра падзеі ў яе жыцці, дру-

куюць навіны з Беларусі — матэрыялы журналістаў з беларускіх СМІ. У чарговым нумары Юры Міхайлавіч апісаў ўражанні ад выставы “СМІ ў Беларусі”, экскурсіі па Беларускім аўтазаводзе ў Жодзіне. У планах яго — наведаць родную вёску Дубравы, што ў Маладзечанскім раёне, сустрэцца з сябрамі-акцёрамі, выпускнікамі курса рэжысёра Уладзіміра Маланкіна Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута. Галоўнае ж, казаў: будзе з медалямі на грудзях, баявымі ўзнагародамі ўдзельніка вайны ў Афганістане сустракаць у Мінску свята Перамогі.

Вялікай дэлегацыяй, як заўсёды, прыехалі на выставу “СМІ ў Беларусі” супляменнікі з Латвіі. Газету “Прамень”, заснаваную ў 1994-м, прадстаўлялі Валянціна і Барыс Піскуновы, іх дачка, старшыня Беларускага таварыства “Прамень” у Рызе, дэпутат Сейма Алёна Лазарава. Былі й карэспандэнты выдання Іна Олесавы і Алена Міцкевіч. “Фатаграфуем, збіраем інфармацыю, — казала спадарыня Іна. — Напішам пасля, што ўбачылі-пачулі. Упершыню сёлета пабывалі на жодзінскім прадпрыемстве “БелАЗ”: пабачылі вялізныя кар’ерныя самазвалы грузападымальнасцю да 560 тон. Нават пракаціліся на 240-тонніках! Уражанні шмат. Вялікі дзякуй арганізатарам, Упаўнаважанаму па

справах рэлігій і нацыянальнасцяў, асабіста нашаму сябру Аляксандру Сасновічу, Мінаблвыканкаму: штогод рыхтуюць для нас насычаную праграму, заўсёды здзіўляюць”.

На выставачным стэндзе можна было пазнаёміцца і з газетай “Уздым”, што выдаецца ў Даўгаўпілсе беларускай суполкай з аднайменнай назвай. Бачыла: брала каментары ўдзельнікаў выставы кіраўніца суполкі Жанна Раманоўская, аўтар і вядучая праграмы для беларускай дыяспары “Світанак”, што выходзіць на латвійскай нацыянальнай радыёстанцыі LR-4.

Акрамя СМІ беларусаў замежжа, на стэндзе Упаўнаважанага былі прадстаўлены й выданні нацыянальна-культурных супольнасцяў Беларусі: газета “Авив” Саюза беларускіх яўрэйскіх аб’яднанняў і абшчын, “Український вісник” аб’яднання ўкраінцаў “Ватра”, яскравыя каляровыя буклеты ды брашуры азербайджанскай, карэйскай, нямецкай, грузінскай, армянскай, казахскай суполак.

Па традыцыі ўдзельнікі выставы сустрэліся з журналістамі радыё “Мінская волна”, інфармагенцтва “Мінск-Новости”. Прайшоў таксама Круглы стол “Этнанакфесійная сітуацыя ў Беларусі” ва Упаўнаважанага па справах рэлігій і нацыянальнасцяў Леаніда Гулякі.

ТРАДЫЦЫ

Музыка і песні Перамогі

Іван Ждановіч

У святочную майскую пару радуе аматараў высокага мастацтва Вялікі тэатр Беларусі

Тыя пачуцці, што перапаўняюць душу, бывае цяжка выказаць словамі. Тады патрэбны, каб сказаць невымоўнае, ці то музыка, ці то песня. Тое добра ведаюць дырэктарыя, артысты Вялікага тэатра Беларусі — таму й ладзяць штогод Святочны канцэрт, прысвечаны Дню Перамогі. Чарговы прайшоў 6 мая. “Хоць 73 гады мінула з Дня Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне, аднак жыве ў народзе памяць пра той вызначальны для гісторыі Бацькаўшчыны час, — напісала ў рэдакцыю Алена Балабановіч, супрацоўніца тэатра. — Для большасці з нас гэтае свята застаецца самым галоўным. Ушанаваць святы дзень, уславіць тых, хто набліжаў Перамогі, нам дапамагаюць песні ваенных гадоў, а таксама тыя, што былі напісаны пазней ды сталі папулярнымі ў народзе. Менавіта яны ўзвышалі дух нашых прадзедаў, дзядоў, бацькоў. Мы ведаем: у вайну песні ды мелодыі падтрымлівалі нашых родных у бядзе й горы, быццам прасілі не здавацца, не губляць надзеі, выжываць, змагацца — і перамагаць!”

Са сцэны Вялікага гучалі песні, знаёмыя ў нашай краіне бадай што кожнаму: “Баллада о солдате”, “Синий платочек”, “Эх, дороги...”, “На безымянной высоте”, “Темная ночь”, “Катюша”, “Журавли”, “Майский вальс”, “День Победы”... І радасць перапаўняла сэрцы, і слёзы блішчэлі на вачах глядачоў самых розных пакаленняў. Бо па добрай традыцыі, што ўжо склалася дзякуючы тэатру, на канцэрт прыходзяць бацькі з дзецьмі, бабулі-дзядулі з унукамі, праўнікамі. Можна спадзявацца, што такая пераемнасць пакаленняў спрыяе паразуменню між людзьмі, умацоўвае маральныя асновы грамадства.

Хоць Вялікі тэатр і рыхтуе нямала іншых канцэртаў, аднак менавіта гэты, напярэдадні Дня Перамогі, заўсёды мае адметнасць. У такі дзень і вакол тэатра пануе асаблівае атмасфера. З 6 мая ў нядзелю па вечарах на пляцоўцы перад Вялікім іграе сімфанічны аркестр (дырыжорамі па чарзе — Іван Касцянін і Алег Лясун): да 17 чэрвеня з 17.10 да 17.40 гучыць папулярная класічная музыка. Спектаклі ж пачынаюцца ў нядзелю ў 18.00.

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

Дзень пад знакам спагады

Кацярына Аляксандрава

Конкурс малюнкаў і сачыненняў на тэму “Чарнобыльскі боль” прайшоў сярод вучняў рускіх школ Рыма

Навучэнцы школы “Русское слово”, асацыяцыі “Российско-итальянская молодежь”, навучальна-метадычнага цэнтра “Николай Гоголь”, Міжнароднага культурнага цэнтра “Содружество”, Нядзельнай школы пры храме св. Мікалая Цудатворца паўдзельнічалі ў конкурсе малюнкаў і сачыненняў на тэму “Чарнобыльскі боль”. Больш за дваццаць работ вучняў, дзяцей

ад 7 да 16 гадоў, былі прадстаўлены на выставе ў Амбасадзе Беларусі ў Рыме, а пасля адпраўлены ў Беларусь для ўдзелу ў розных “чарнобыльскіх праектах”.

Паўдзельнічаць у мерапрыемствах, прысвечаных памяці пра аварыю на Чарнобыльскай АЭС, рускім школам і адукацыйным цэнтрам ў Рыме, у якіх навучаюцца дзеці з беларускіх, украінскіх, расійскіх, казахскіх, а таксама італьянскіх ды змешаных сем’яў, прапанавала Амбасада Беларусі ў Італіі.

На сустрэчы з пераможцамі конкурсу Амбасадар Беларусі ў Рыме Аляксандр Гур’янаў расказаў пра наступствы ката-

строфы, што і сёння болей адгукуюцца ў сэрцах беларусаў, выказаў удзячнасць многім італьянскім сем’ям, якія штогод прымаюць на аздараўленне тысячы хлопчыкаў і дзяўчынак з забруджаных радыяцыяй рэгіёнаў краіны. Перад прысутнымі выступілі пратаіерэй Сергій, прэзідэнт МКЦ “Содружество” Наталля Пераслаўцава, член Кансультацыйнага савета па справах беларусаў замежжа пры МЗС Беларусі Ніна Пашчанка.

Дарэчы, Ніна Ігараўна прачытала і свой верш, прысвечаны Чарнобыльскай трагедыі. Ёсць у ім такія радкі: “Аварыя! И Беларусь мою / Ты черными крылами вдруг задела./

У Італіі дзеці ведаюць пра наступствы аварыі на ЧАЭС

И опалила каждую судьбу.../ О, сколько бед ты натворишь успеха!..”

Заклучным у шэрагу мерапрыемстваў стаў тэматычны ўрок “Мы назаўжды запомнім гэты дзень...”, які прайшоў у Навучальна-метадычным цэнтры “Николай Гоголь”. Дзецям быў паказаны

відэафільм пра наступствы аварыі, расказалі пра герояў-пажарных, ліквідатараў — тых, хто цаной уласнага жыцця ратаваў іншых. Лейтматывам усіх памятных дзеяў праходзіла думка: трэба берагчы нашу цудоўную планету, бо іншай такой няма ў Сусвеце.

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

Волат з Палесся

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Прычыму кожным з нас ёсць мера чалавечнасці: любові, міласэрнасці, дабрыві... Па тым, падаецца мне, і можна вызначаць сапраўдную вартасць любога з нас. І не абавязкова ж мець неймаверную сілу, каб застацца ў памяці людзей асілкам, волатам. Гэтую вартасць можна прыдбаць і сваімі справамі на карысць жыцця, роду, Айчыны. А людзі-Волаты ў гэтым спрадвечным руху — як прыклад усім нам. Вось што, дарэчы, казалі пра Васіля Каржа яго сябры і паплечнікі з партызан: "Ён быў строгі да сябе, паблаглівы да іншых і бясплітасны да ворагаў. Умеў зачараваць суразмоўцу, пераканаць, захапіць яго на добрую справу. Ён вучыўся перамагаць сябе і ўладарыць над сваімі пачуццямі, але так і не навучыўся хаваць сваіх пачуццяў. Дзяцей ён любіў усёй душой, называючы іх нашым маладым падлескам".

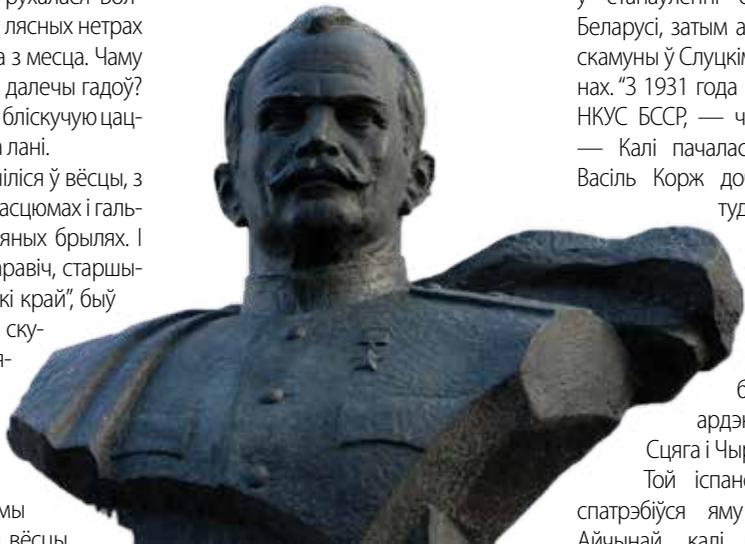
Помніцца з дзяцінства: "Корж едзе... Корж!". Гэтак у нас крычала басаногая малеча, бегучы яшчэ ад калгаснага амбару, што стаяў на павароце пясчанай дарогі ў вёску. Дзеці першымі, а многія і ўпершыню пабачылі, як набліжаюцца бліскучыя аўтамабілі. Наперадзе, як вялізны жук, гойдалася на дарожных ямках, важна паўзла блакітная "Победа" нашага Каржа. За ёю, ззяючы нейкім серабрыста-бежавым колерам, рухалася "Волга": быццам затаілася ў лясных нетрах лань, гатовая сарвацца з месца. Чаму вобраз лані бачыцца з далечы гадоў? Бо спераду мы ўбачылі бліскучую цацку, вельмі падобную да лані.

Калі машыны спыніліся ў вёсцы, з іх выйшлі мужчыны ў касцюмах і гальштуках, жоўтых саламяных брылях. І толькі наш Васіль Захаравіч, старшыня калгасу "Партызанскі край", быў у цёмна-карычневай скураной куртцы, палатнянай вышыванцы — і без гальштука. Трохі рыжаваты, заўсёды ў вяслым настроі — такім і помніцца. Яго мы часта бачылі ў нашай вёсцы — прыязджаў па справах калгасу, які быў прыгожым вынікам ягонай старшынёўскай працы. Калгас — некалькі вёсак, а нашая, пад назвай Гоцк, хоць і была на самым водшыбе, але ж мнагалюдная. Таму й мела, пэўна, свой асаблівы гаспадарчы інтарэс у вялікіх планах старшыні з залатою зоркай Героя Савецкага Саюза на генеральскім кіцелі.

Шмат чаго мы чулі ад дарослых пра знакамитага партызанскага генерала. Вось у каго, дарэчы, варту па-вучыцца, як трэба любіць сваю малую радзіму! Перспектывы для кар'еры ў

яго адкрываліся такія, што магла закружыцца галава: пасля вайны Васіль Захаравіч вучыўся ў Акадэміі Генштаба Узброеных Сіл СССР. З 1949-га па 1953-ці ён быў намеснікам міністра лясной гаспадаркі Беларусі. Але ягонай дапамогі чакалі землякі — і ў 53-м Васіль Корж вярнуўся ў родныя мясціны, больш за дзесяць гадоў кіраваў калгасам "Партызанскі край" у сябе на радзіме, у вёсцы Хорастава. У той час, варту дадаць, фактычна й вёскі не было: карнікі яе спалілі пад час вайны, ацалелыя жыхары жылі ў зямлянках. Так што трэба было на-нава ўсё перабудоўваць. Таму й не спакусіўся герой высокімі пасадамі, а жыў сярод нас, разам з намі. Працаваў штодзённа, жыў звычайнымі сялянскімі клопатамі: араць, сеяць, касіць, убіраць — і будаваць, будаваць... Жы-вою легендай называлі яго вясцоўцы, бо да таго мірнага жыцця, мы ведалі, былі ў яго яшчэ два ваенныя жыцці, кожнае з якіх — як подзвіг. Ён жыў з намі ў 1953-63 гадах, а ў апошнія гады жыцця ў Мінску. Памёр 5 мая 1967 года, пахаваны на Усходніх могілках беларускай сталіцы.

А ў маіх успамінах дзяцінства ён і сёння жывы. Вось бачыцца мне: пакуль госці ў акружэнні вясцоўцаў гавораць пра сваё, мы, дзятва, снуем вакол машын. А нам дазволена й

Помнік В. Каржу ў Салігорску

асцярожна памацаць тыя бліскучыя цацкі на бачынах, што ззяюць на сонейку, нібы відэльцы. Мы злёгка да-кранаемся да казаных "фаэтонаў", і мне здаецца, што яны спуціліся з-за хмар: як тыя серабрыстыя ваенныя самалёты, што калі-нікалі праляталі над Гоцкам з Лунінецкага аэрадрому.

Пазней, калі ў Гоцку паставілі цагельны завод (бо гліны ўсялякай прамысловай там, казалі, на сто гадоў хопіць), калі пабудавалі масты, дарогі, то нам, дзецям, была ўжо чым хваліцца перад равеснікамі з суседніх

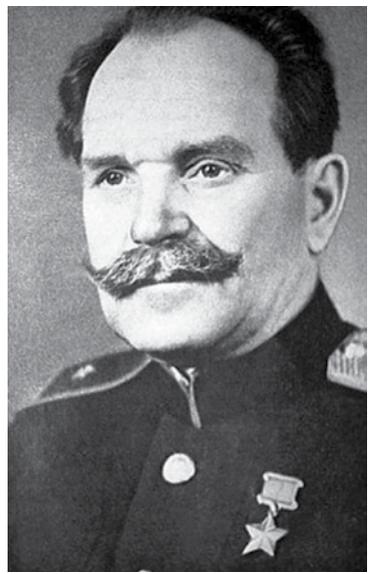

Старшыня-Герой сярод землякоў

вёсак. А як з драўлянай старой школы мы перайшлі ў двухпавярховую новую з кабінетамі ды лабараторыямі, спартыўнай залай, то радасці нашай не было межаў. І за ўсім тым стаяў "наш Корж", чалавек вялікай мужнасці, вялікага сэрцы, вялікага сумлення.

Як беларус з Палесся аказаўся ў далёкай Іспаніі, у антыфашыцкім супраціўленні, — пра тое я даведаўся пазней. Цяпер вядома: баявы досвед набыў ён у партызанскай барацьбе ў Заходняй Беларусі — у атрадзе Кірылы Пракопавіча Арлоўскага. У 20-я гады актыўна ўдзельнічаў у станаўленні савецкай улады ў Беларусі, затым арганізоўваў сельгаскамуны ў Слуцкім, Старобінскім раёнах. "З 1931 года працаваў у органах НКУС БССР, — чытаем у інтэрнэце. — Калі пачалася вайна ў Іспаніі, Васіль Корж добраахвотна паехаў туды і ваяваў у складзе інтэрнацыянальнай брыгады. У 1937-м за паспяховае выкананне баявых заданняў ён быў узнагароджаны ардэнамі Чырвонага Сцяга і Чырвонай Зоркі".

Той іспанскі досвед вельмі спатрэбіўся яму ў гады Вялікай Айчынай, калі разгарнуўся вялікі партызанскі рух на беларускім Палессі. (Значна пазней, у паставецкі ўжо час, адкрылася: аказваецца, перад вайной быў Васіль Корж больш за месяц у мінскай турме (яго падазравалі ў шпіянажы на карысць Польшчы), а на пачатку вайны — і ў сталінскім ГУЛАГу. — Рэд.). Пра вялікія страты, што наносілі партызаны Каржа ворагу, ёсць весткі ў розных крыніцах. Але вось што важна: ён імкнуўся пазбягаць лішніх ахвяр сярод мірнага насельніцтва. Наколькі дазваляла тады абстаноўка, стараўся не завязваць баі ў вёсках ці паблізу іх.

Васіль Корж

бок увасабляе моц яе сённяшнюю, спадзявання на маладое пакаленне. Каласы жыта ў руках Волата — сімвал Жыцця, а землямерны інструмент, які ў маім вясковым дзяцінстве называлі "казой" — сімвал і земляробства, і сяўбы, і адмеранага лёсам кожнаму шляху на Зямлі. Вячча ж гэта ўсё — салют Перамогі, які "расцвітае" над знішчанай вайною вёскай. Тры чырвоныя стужкі з надпісамі ёсць сімвалы "трох жыццяў", якія пражыў Корж. Яшчэ я не ўтрымаўся ды намаляваў на палескіх палях экскаватар, прыкмету меліярацыі, якой старшыня актыўна займаўся. Ад такога цуда мы, дзеці, не адыходзілі, калі ён у нашых мясцінах з'явіўся: дужа нам цікава было, як жалезны "зубр" так спрытна й хутка зямлю капае. Дзесьці пад небасхіл ёсць згадка пра вобраз далёкай Іспаніі: з ветраком, шпілямі старых будынкаў, Дарэчы, там і мне пашчасціла пабыць, так што, як водзіцца, земляка памянуў добрым каталонскім віном, а таксама ягоны гераізм на той зямлі.

І яшчэ цікавыя факты пра майго земляка падказвае інтэрнэт — у пацвярджэнне таго, якога маштабу была гэтая асоба. У пасляваенныя гады, як цяпер стала вядома, Васіль Захаравіч быў у цесным сяброўстве з маршалам Георгіем Жукавым. Пазнаёміліся ж яны яшчэ ў Слуцку, ваеначальнікі шмат у чым сышліся і да канца жыцця падтрымлівалі сувязі. Разам яны й праводзілі час: палявалі на балотах на качак, прычым Жукаў часта заставаўся на ноч у бацькоўскай хаце Каржа. Своеасаблівым знакам мужнасці, высакародства Васіля Каржа можна лічыць і тое, што ў пасляваенныя мірныя часы Корж часта наведваў свайго апальнага сябра ў Маскве.

Праўдзівая кніга мемуараў Васіля Каржа пабачыла свет толькі ў 2008 годзе: у савецкі час ёй не давалі ходу. З'яўленню кнігі паспрыяла малодшая дачка героя Зінаіда, яна ж перадала працы бацькі-Героя ў Нацыянальны архіў Беларусі.

Уладзімір Банцэвіч, мастак, старшыня Саюза беларусаў Дону

ВЕСТКІ

Маёўка з "Купалінкай"

У беларусаў Тальяці пачатак мая — актыўная пара

З маёўкі ў Музейным комплексе "Наследдзе" пачаліся гарачыя дзянькі для сяброў тальяцінскай беларускай суполкі "Нёман", яе гуртоў "Купалінка" ды "Зорачкі". А музейны комплекс, нагадаю, створаны на базе дома Старыкава: ён быў першым перавезены з зоны затаплення ў маі 1953-га, калі будавалася Жыгулёўская ГЭС. Дарэчы, нашчадкі гаспадары дома Старыкава цяпер

жывуць у Беларусі. На адкрытай пляцоўцы нашы гурты выступілі ў абноўленым складзе, з новым рэпертуарам. Алёна Нарышава выканала песню "Сэрца зямлі маёй", я спявала "Чаму ж мне ня пець", Дар'я Папова разам з ансамблем — песню "Падружанькі". Гледачоў было больш за 120, нас цёпла прымалі. Мы ж іх запрашалі й на нашы канцэрты, што прайшлі ў горадзе 6 і 9 мая.

Людміла Дзёміна, г. Тальяці

Ансамбль "Купалінка" выступае ў Музейным комплексе "Наследдзе"

ТВОРЧЫ ПОЧЫРК

Грузінска-беларуская палітра лёсу

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Мяркую, шляхецкі, ды ў савецкі час пра тое не гаварылі. За што саслалі маіх продкаў? Можна здагадацца ці, калі дайдуць рукі, шукаць звесткі ў архівах. Можна яны ўдзельнічалі ў Польска-беларускім паўстанні 1831-га? Пазней род Біцюцкіх парадніўся з грузінскім родам Данэлія, нашчадкі якога жылі ў Махачкале, потым жа сіла лёсу закінула майго бацьку ў Беларусь — і ўжо не адпусціла”.

Вось і не вер, чуючы пра такое, у народнае выслоўе: сваё да свайго цягнеца. Як ні расейваюць розныя сілы па свеце беларускае насенне — а вяртаюцца нашчадкі на зямлю продкаў. І Леанід Данэлія ўслед за бацькам свае таленты раскрывае тут. Больш таго, багаты досвед будучым настаўнікам перадае: з 2004 года ён — старшы выкладчык кафедры мастацкай і педагагічнай адукацыі Беларускага дзяржаўнага педуніверсітэта імя Максіма Танка.

Светлыя, шматколёрныя згадкі-пачуцці пра дзяцінства ў пасляваенным Брэсце ён увасобіў у карціне, якой адкрываецца выстава. Вакол хлопчыка з трохколавым роварчыкам за спінай быццам сонца разлілося, вясёлкамі рассыпаліся праменьчыкі. Гэткі вобраз шчасця безумоўнага, безагляднага — дзіцячага. З тым аўтапартрэтам з 50-х перагукваецца па каларыстыцы й “Лара. Партрэт жонкі”, аднак у

ІВАН ЖДАНОВІЧ

Леанід Данэлія побач з ягонай карцінай “Лара. Партрэт жонкі”

ім яшчэ больш чароўнай, стракатай, бы пялёсткі кветак, гульні фарбаў, і плаўныя лініі, дзівосныя ўзоры-карункі больш вытанчаныя. Тэматычна звязана з Брэстам і карціна “Брэсцкая мадонна — 1942. Памяці Халакоста”: праз пакутніцкі вобраз яўрэйскай дзяўчыны, змрочныя фарбы перадаецца боль, трагедыя ваенных гадоў.

У Брэсце Леанід Данэлія жыві спачатку на вуліцы Кірава, потым на Маскоўскай, наведваў школьнікам (дарэчы, разам з вядомым пазней мастаком Міколам Селяшчуком)

мастацкую студыю пры Доме народнай творчасці, якой кіраваў Пётр Данэлія. Вось і з’яўляюцца ў творах Леаніда Пятровіча “брэсцкія матывы”. А рэалізуе ён свае таленты і як афарміцель (у прыватнасці, афармляў краязнаўчы музей у горадзе Бяроза на Брэстчыне, распрацаваў праект экспазіцыі для Івацэвіцкага гістарычна-краязнаўчага музея), графік, дызайнер.

На нядаўнім вернісажы намеснік старшыні Беларускага саюза мастакоў Леанід Хобатаў адначыў, што ў працах Леаніда

Пятровіча “дзіўным чынам спалучаюцца традыцыі рэалізму і абстракцыянізму. Аўтар умее гарманічна выкарыстоўваць яркія фарбы й рэзкія лініі, а таксама валодае здольнасцю заўважаць нешта незвычайнае ў простых рэчах і таленавіта адлюстроўваць тое на палатне”. Сам жа Леанід Данэлія сцвярджае, што жывапіс для яго — гэта і творчасць, і “спосаб шукаць і знаходзіць адказы на нейкія асабістыя пытанні, магчыма сць глядзець на жыццё з боку ды пераасэнсоўваць яго каштоўнасці”.

ВЫДАННІ

Цікава і карысна ведаць

Іна Ганчаровіч

У Мінску выйшла першая ў Беларусі навукова-папулярная кніга пра інвазіўныя расліны

Рознымі шляхамі яны прабраліся на тэрыторыю Беларусі, а цяпер ад іх цяжка пазбавіцца. Усё амаль як у рамане Герберта Уэлса “Вайна свету”. Там наступаюць іншапланецяне, а тут — агрэсіўныя зялёныя чужынцы. Запаланяюць палі, сады, агароды, пустыкі... Гэта інвазіўныя расліны: так батанікі называюць чужародныя для канкрэтнага прыроднага асяроддзя расліны, занесеныя часта самімі чалавекам у месцы, дзе яны раней не раслі, але пры тым прыжыліся, пачалі актыўна захопліваць новыя землі. Калі нічога не прадпрымаць, то неўзабаве ў беларускіх лясах знікнуць грыбы, ягады, мясцовыя дрэвы, у палях — жыта, пшаніца... Адным словам: катастрофа. Каб тое не здарылася, па ўсім свеце прадпрымаюцца меры. І Беларусь не выключэнне: распрацаваны праграмы па барацьбе з інвазіўнымі відамі, на гэта трацяцца мільёны рублёў.

Не застаюцца ў баку ад глабальнай барацьбы з чужынцамі й беларускія навукоўцы. Летась у Цэнтральнай навуковай бібліятэцы імя

Якуба Коласа прайшла прэзентацыя кнігі “Расліны-агрэсары. Інвазіўныя віды на тэрыторыі Беларусі”. Яе прадставілі навукоўцы з Інстытута эксперыментальнай батанікі імя В. Ф. Купрэвіча НАН Беларусі. У кнізе пералічаны, апісаны асноўныя віды зялёных прышэльцаў, якія сустракаюцца на тэрыторыі краіны. У нарысах прыведзены навуковыя і народныя назвы відаў, звесткі пра іх біялогію, экалогію, паходжанне, канкрэтныя рэкамендацыі па абмежаванні колькасці, знішчэнню раслін-агрэсараў. Гэта першае даведачна-інфармацыйнае выданне, якое выйшла ў Беларусі, прадставіла ўсю інфармацыю аб інвазіўных відах раслін у абагульненым выглядзе.

Кожны дачнік уздыгнецца, пагартаўшы кнігу. Да вядомага

ўсім атрутнага монстра пад назвай баршчэўнік Сасноўскага прымыкаюць некалькі дзясяткаў не менш шкодных і небяспечных раслін. Многія з іх так ціха “ўвайшлі”, што ўспрымаюцца намі як сваё-роднае, бо й сёння балуюць у якасці ўпрыгажэння на лецішчах. Скажам, клён ясенелістовы, залатарнік канадскі. На выгляд — сімпатычныя, іх можна сустрэць бадай ці не ў кожнай вёсцы. Але ж тыя чужынцы па ступені небяспекі параўнальныя з баршчэўнікамі і каларадскім жуком! У Беларусі ў іх няма прыродных ворагаў з ліку раслін-канкурэнтаў. А рэчывы, што выпрацоўваюць “акупанты”, могуць душыць рост іншых раслін: дубоў, клёнаў, ясеняў. Дай ім волю — і не будзе дубраў, якімі ганарымся, якія даюць каштоўную драўніну. Да таго ж большасць прыхадняў вельмі

жывучыя, таму перамагчы іх складана. Яны — як гідра: адну галаву адсякаеш, а дзве-тры вырастаюць. Ці вось, напрыклад, эхінацысціс лопасцевы, многім вядомы як “шалёны агурок”. З дзяцінства памятаю, як мая мама пад лістотай ліяны на дачы прыхоўвала скошаную траву, апалае лісце. Я любіла тады абрываць калючыя “гурочки” ды страляць імі ў суседскага хлопчыка. Тым уводзіла ў стан шаленства толькі яго, а сёння ліяна ўвяла ў лютасць усю Акадэмію навук. Гэта інвазіўная расліна, небяспечная і атрутная (бедны хлопчык...), можа ўблытаць ліянамі кусты, прыбярэжныя зараснікі, нават цэлыя рэчкі.

У свеце раслін усё — амаль як у людзей. Аднак агрэсіўныя чужынцы не павінны браць уладу над намі, хто жыве на роднай зямлі спраўдэку. Вонкава бяскрыўдныя, часам і прыгожыя, расліны-агрэсары здольныя за кароткі час пацясніць, выцесніць “карэнныя жыхары” з іх тэрыторыі. Так што кніга і цікавая, і актуальная. Карысная для многіх. А перш чым вырошчваць экзоты, заўсёды варта падумаць. Інакш аднойчы замест рамонакавага поля перад намі раскінецца зараснік ячменю грывавага, па якім не пагуляеш. То будзьма пільнымі, выбіраючы сабе суседзяў па планеце.

ПАМЯЦЬ

Да бацькоў. Назаўсёды...

Доктар медыцынскіх навук Мікалай Дрынеўскі, патрыярх курорта Еўпаторыя, раптоўна памёр у Мінску 27 красавіка, прыехаўшы ў госці да беларускай радні

Вельмі цяжкая для нас, беларусаў крымскага горада Еўпаторыя, гэтая страта. І такая нечаканая. Зусім нядаўна, 25 красавіка, святкавалі мы разам 80-гадовы юбілей Мікалая Паўлавіча. Наступным днём, 26-га, выехаў ён у Беларусь — да радні, да свайго знакамитага брата-дырыжора, народнага артыста Беларусі Міхаіла Дрынеўскага. А 27 красавіка памёр у Мінску: кажуць, здало сэрца, і ён упаў прама на вуліцы... Заехаў, мы ведаем, да брата перад паездкай на сваю малую радзіму — гэта палеская вёска Тонеж, што ў Лельчыцкім раёне. Там наш старэйшы сябар і пахаваны — ягоная магіла, паведамлілі родзічы, побач з магілай бацькоў.

Пра тое, як у нас адзначалі юбілей прафесара, доктара медыцынскіх навук, ганаровага грамадзяніна горада Мікалая Дрынеўскага, ёсць інфармацыя на афіцыйным сайце горада “Моя Евпатория”. 25 красавіка на святкаванні 80-годдзя я чытала паважанаму земляку ягоны любімы верш “Спадчына”, падарыла часопісы “Крым—Беларусь”, дзе й пра яго друкаваліся матэрыялы. Падарыла таксама беларускія сувеніры, букет з беларускім сцяжком. А Мікалай Паўлавіч 20 гадоў быў сябрам Беларускага таварыства Еўпаторыі, якое цяпер мае назву: Беларуская нацыянальна-культурная аўтаномія “Крым—Беларусь”.

Мікалай Дрынеўскі на юбілеі

Ёсць ён і на здымку ў газеце “Голас Радзімы” — сярод удзельнікаў акцыі “Букет дружбы”, пра якую мы пісалі (“Радасць сяброўскіх сустрэч” — ГР, 12.04.2018). Да таго ж я рыхтую інтэрв’ю з Мікалаем Паўлавічам — на жаль, апошняе... Размаўляла з ім 25 красавіка на юбілеі. Ён цёпла гаварыў пра бацькоў, сваю сям’ю, месца Бацькаўшчыны ў ягоным жыцці — спадзяюся, і чытачам “Голасу Радзімы” будзе цікава пра тое пачытаць. Да таго ж наш зямляк быў вялікі працаўнік: стаж бесперапыннай працы ў медыцыне ў яго быў — 62 гады, з іх 52 у Еўпаторыі. Гэта ён сам палічыў і мне сказаў. А святочная імпрэза, дзе яго ўшаноўвалі, называлася ў нас: навуковыя чытанні, прысвечаныя 80-годдзю Мікалая Паўлавіча Дрынеўскага. Дарэчы, ён быў акадэмікам — сапраўдным членам Міжнароднай акадэміі інфарматызацыі.

Дзіна Шаўчэнка, г. Еўпаторыя